

खै-खै हास्यव्यङ्ग्य निबन्ध सङ्ग्रहभित्रका टुक्काहरूको अध्ययन

त्रिभुवन विश्व विद्यालय, मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्काय
अन्तर्गत रत्न राज्यलक्ष्मी क्याम्पस,
नेपाली विभागको स्नातकोत्तर तह,
द्वितीय वर्षको दसौँ पत्रको
प्रयोजनका लागि प्रस्तुत

शोधपत्र

शोधार्थी :

प्रभात आचार्य

रत्न राज्यलक्ष्मी क्याम्पस

प्रदर्शनी मार्ग, काठमाडौँ

शोध निर्देशकको सिफारिस

त्रिभुवन विश्व विद्यालय, मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्काय अन्तर्गत रत्न राज्यलक्ष्मी क्याम्पस, नेपाली विषयका छात्र प्रभात आचार्यले स्नातकोत्तर तह, द्वितीय वर्षको दसौं पत्रको प्रयोजनका लागि प्रस्तुत गर्नु भएको खै-खै हास्यव्यङ्ग्य निबन्ध सङ्ग्रहभित्रका टुक्काहरूको अध्ययन शीर्षकको शोधपत्र मेरो निर्देशनमा तयार भएको हो । लगनशीलता पूर्वक तयार गरिएको यस शोधकार्यबाट म पूर्ण रूपमा सन्तुष्ट छु । यस शोधपत्रको मूल्याङ्कनका लागि रत्न राज्यलक्ष्मी क्याम्पस, नेपाली शिक्षण समिति समक्ष सिफारिस गर्दछु ।

मिति : २०६७।०७।७

.....
प्रा. डा. बट्टी विशाल भट्टराई
रत्न राज्यलक्ष्मी क्याम्पस
प्रदर्शनी मार्ग, काठमाडौं

त्रिभुवन विश्व विद्यालय
रत्न राज्यलक्ष्मी क्याम्पस
प्रदर्शनी मार्ग, काठमाडौं

मिति : २०६७।०७।७

स्वीकृति पत्र

त्रिभुवन विश्व विद्यालय, मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्काय अन्तर्गत रत्न राज्यलक्ष्मी क्याम्पस, नेपाली शिक्षण समितिका छात्र प्रभात आचार्यले स्नातकोत्तर तह, द्वितीय वर्षको दसौं पत्रको प्रयोजनका लागि प्रस्तुत गर्नु भएको **खै-खै हास्यव्यङ्ग्य निबन्ध संग्रहभित्रका टुक्काहरूको अध्ययन शीर्षकको शोधपत्र** स्वीकृत गरिएको छ ।

.....
सहप्रा. तुलसी मान श्रेष्ठ
विभागीय प्रमुख

.....
प्रा. डा. बन्नी विशाल भट्टराई
शोध निर्देशक

.....
बाह्य परीक्षक

कृतज्ञता ज्ञापन

त्रिभुवन विश्व विद्यालय, मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्काय अन्तर्गत रत्न राज्यलक्ष्मी क्याम्पस, नेपाली विभागको स्नातकोत्तर तह, द्वितीय वर्षको दसौं पत्रको प्रयोजनका लागि मैले खै-खै हास्यव्यङ्ग्य निबन्ध संग्रहभित्रका टुक्काहरूको अध्ययन शीर्षकमा यो शोधकार्य तयार पारेको हुँ। सर्वप्रथम म यस कार्यमा आफ्नो अमूल्य समय, सद्भावपूर्ण सल्लाह, सुझाव र निर्देशन दिनु हुने आदरणीय गुरु एवम् मेरा शोध निर्देशक प्रा. डा. बट्टी विशाल भट्टराईप्रति हार्दिक आभार प्रकट गर्दछु।

प्रस्तुत शोधकार्यका लागि विभागीय स्वीकृति दिएर अवसर प्रदान गर्नु हुने क्याम्पसका विभागीय प्रमुख आदरणीय गुरु सहप्राध्यापक तुलसी मान श्रेष्ठप्रति हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु। समय समयमा आवश्यक सल्लाह र सुझाव दिएर यस कार्यमा सहजता प्रदान गर्नु हुने आदरणीय बुबा वासुदेव आचार्य तथा समग्री सङ्कलनमा सहयोग पुऱ्याउने भाइ प्रयास आचार्य लगायत परिवारका सम्पूर्ण सदस्यप्रति आभार प्रकट गर्दछु।

शोधकार्यका सिलसिलामा आवश्यक पुस्तक, पत्र पत्रिका आदि उपलब्ध गराई सहयोग गर्ने त्रि. वि. केन्द्रीय पुस्तकालय परिवारप्रति पनि हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु। यस्तै यस कार्यमा आवश्यक सहयोग पुऱ्याउने गुरुआमा सावित्री भट्टराई, कम्प्युटर टङ्कन लगायत सम्पूर्ण प्राविधिक सहयोग गर्ने मित्र बदी अधिकारी र खड्ग प्रसाद खनाल, एनपिटिसी लिमिटेड परिवार तथा प्रत्यक्ष एवम् परोक्ष रूपमा सहयोग पुऱ्याउने मेरा अन्य मित्र तथा सहयोगी व्यक्तित्वमा हार्दिक कृतज्ञता प्रकट गर्दछु।

अन्त्यमा शोधपत्रको आवश्यक मूल्याङ्कनका लागि रत्न राज्यलक्ष्मी क्याम्पस, नेपाली विभाग समक्ष प्रस्तुत गर्दछु।

मिति : २०६७।०७।७

प्रभात आचार्य
नेपाली विभाग
रत्न राज्यलक्ष्मी क्याम्पस
प्रदर्शनी मार्ग, काठमाडौं।

विषय सूची

अध्याय एक

१	शोध परिचय	१
१.१	शोध शीर्षक	१
१.२	शोध प्रयोजन	१
१.३	विषय परिचय	१
१.४	समस्या कथन	२
१.५	शोधकार्यको उद्देश्य	२
१.६	पूर्वकार्यको समीक्षा	२
१.७	शोधकार्यको औचित्य	५
१.८	शोधकार्यको सीमा	५
१.९	शोध विधि	५
१.१०	शोधपत्रको रूपरेखा	५

अध्याय दुई

२	सैद्धान्तिक अध्ययन	६
२.१	विषय प्रवेश	६
२.२	टुक्काको परिचय	६
२.३	टुक्काको उत्पत्ति	९
२.४	टुक्काको महत्त्व	१०
२.५	टुक्काका विशेषता	११
२.५.१	भाषिक प्रस्तुतिलाई विशिष्टता प्रदान	११
२.५.२	अर्थ र तात्पर्य पक्ष विशेष महत्त्वपूर्ण	११
२.५.३	बद्ध प्रयोग	१२
२.५.४	टुक्काको आफ्नै सह प्रयोग	१२
२.५.५	अभिधार्थमा प्रयोग	१२
२.५.६	सरलता र सरसता	१२
२.५.७	सङ्क्षिप्तता र लोकप्रियता	१३

२.६ टुक्काको वर्गीकरण	१३
२.६.१. भाषिक वर्गीकरण	१४
२.६.१.१ नामिक पद क्रियापद	१४
२.६.१.२ विशेषण पद र क्रियापद	१४
२.६.१.३ विशेषण पद, विशेष्य (नाम) र क्रियापद	१४
२.६.१.४ नाम पद, विशेषण पद र क्रियापद	१४
२.६.१.५ भेदक, भेद्य (नाम) र क्रियापद	१४
२.६.१.६ द्वित्व शब्द र क्रियापद	१५
२.६.१.७ अव्यय र क्रियापद	१५
२.६.२ संरचनात्मक वर्गीकरण	१५
२.६.२.१ द्विपदी टुक्का	१५
२.६.२.२ त्रिपदी टुक्का	१६
२.६.२.३ बहुपदी टुक्का	१६
२.६.३ विषयात्मक वर्गीकरण	१६
२.६.३.१ सामाजिक विषयक टुक्का	१६
२.६.३.२ सांस्कृतिक परम्परा विषयक टुक्का	१७
२.६.३.३ पुराण इतिहास विषयक टुक्का	१७
२.६.३.४ लोकविश्वासमा आधारित टुक्का	१७
२.६.३.५ शारीरिक अङ्ग सम्बन्धी टुक्का	१८
२.६.३.६ प्राकृतिक विषयक टुक्का	१८
२.६.३.७ पशुपक्षी र जीवजन्तु सम्बन्धी टुक्का	१८
२.६.३.८ आर्थिक तथा कृषि व्यवसाय विषयक टुक्का	१९
२.६.४. साहित्यिक वर्गीकरण	१९
२.६.४.१ आलङ्कारिक टुक्का	१९
२.६.४.२ अर्थगत वर्गीकरण	२०
२.७ टुक्का र उखानबिच समानता र भिन्नता	२१
२.८ टुक्का र यसको भाषासँग सम्बन्ध	२३

२.९ हास्य व्यङ्ग्य साहित्यमा टुक्का	२४
२.१० सारांश	२५

अध्याय तीन

३. 'खै खै' हास्यव्यङ्ग्य सङ्ग्रहभित्रका टुक्काहरूको अध्ययन र विश्लेषण	२६
३.१ विषय प्रवेश	२६
३.२ खै-खै	२६
३.३ कला चिन्ने को ?	३०
३.४ टुँडिखेलको आत्मकथा	३१
३.५ यो हो चन्द्रज्योति ?	३४
३.६ यस्तो पनि हुन्छ	३७
३.७ सालिक बोल्यो !	३९
३.८ न बज्छ बाँसुरी नै	४२
३.९ आधुनिक पत्नी	४४
३.१० प्रजातन्त्र-खोजसङ्घ	४६
३.११ बागबजारको बाटो	४९
३.१२ सवाल छ, खाजाको !	५०
३.१३ शूरवीरहरूको नरक यात्रा	५३
३.१४ मुटुछेड काव्य	५४
३.१५ प्रभुजी र कवि बनाइदिनोस्	५७
३.१६ आखिरी दृश्य	५९
३.१७ मृत्युपछिको जीवन	६३
३.१८ परदेशी	६६
३.१९ पत्नी	६८
३.२० दौरा-सुरुवाल	७०
३.२१ नलेखेको कथा	७२
३.२२ सारांश	७४

अध्याय चार

४ खै-खै निबन्ध सङ्ग्रहभित्रका टुक्काको वर्णानुक्रमानुसारी सुची	७६
४.२ सारांश	९०

अध्याय पाँच

५ उपसंहार	९२
५.१ अध्यायगत सार	९२
५.२ निष्कर्ष	९२
५.३ शोधको उपलब्धि	९३
५.४ अध्ययनका थप शीर्षक	९३